

Tập huấn

**QUY TRÌNH XÉT NGHIỆM CHẨN ĐOÁN LAO
VÀ VẬN CHUYỂN MẪU BỆNH PHẨM NĂM 2025**

Khe Sanh, tháng 12 năm 2025

QUY TRÌNH LẤY, BẢO QUẢN, ĐÓNG GÓI VÀ VẬN CHUYỂN MẪU BỆNH PHẨM

CN: Lê Kim Đức

Khoa XN-CDHA, Bệnh viện Phổi tỉnh Quảng Trị

Tháng 12 Năm 2025

Nội dung:

1. Lấy bệnh phẩm đạt chất lượng
2. Bảo quản mẫu bệnh phẩm
3. Đóng gói 3 lớp
4. Vận chuyển
5. Xử lý sự cố đổ vỡ

Lấy mẫu bệnh phẩm đờm

Mục đích:

- Xét nghiệm soi trực tiếp
- Xét nghiệm nuôi cấy
- Xét nghiệm Kháng sinh đồ
- Xét nghiệm chẩn đoán nhanh lao kháng thuốc(XpertMTB/RIF, HAIN test)

Yêu cầu:

- Mẫu đờm đạt chất lượng và số lượng: **Kết quả XN phụ thuộc vào chất lượng bệnh phẩm!**
- Mẫu đờm được vận chuyển đến PXN càng nhanh càng tốt
- Mẫu đờm phải được vận chuyển an toàn

Lấy mẫu bệnh phẩm đờm

Thời gian lấy mẫu đờm: tại chỗ, buổi sáng

Yêu cầu chất lượng:

- Mẫu đờm đạt:
 - Có chất nhày mủ
 - Số lượng: 3 – 5 ml (nuôi cấy)
1 – 3 ml (XNTT, Xpert)
- Trường hợp không đạt:
 - Yêu cầu BN khắc thêm
 - Nếu BN không thể khắc đờm có thể lấy đờm sau khi vỗ rung hoặc lấy đờm kích thích (khí dung bằng nước muối ưu trương 5%)

Chất lượng bệnh phẩm đờm

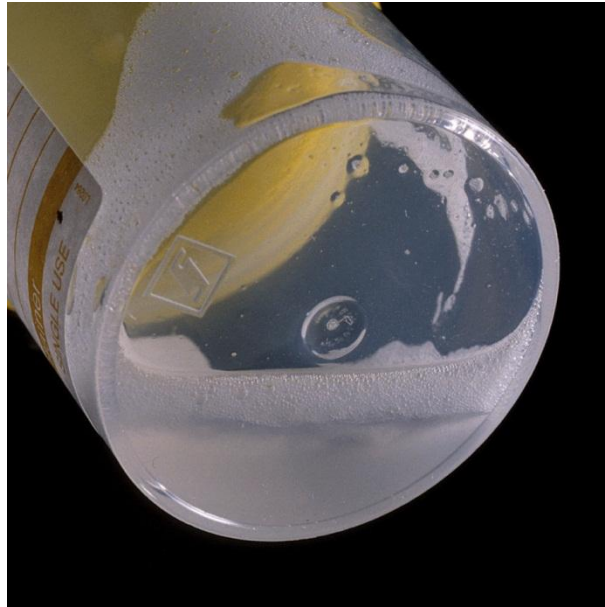
Mủ

Nhầy

Chất lượng bệnh phẩm đờm

Nước bọt

Lẫn máu

Mẫu bệnh phẩm không đạt yêu cầu, phải lấy lại mẫu khác!

Bệnh phẩm khác

Dịch khoang kín: Dịch não tủy, Dịch màng phổi, Dịch khớp...

- Thao tác vô trùng
- Thể tích 10 – 30 ml (DNT nhiều nhất có thể)

Bệnh phẩm khác: nước tiểu, mủ...

Da: lấy ở vị trí giữa tổn thương lành và bệnh

Chất lượng bệnh phẩm tốt là tiêu chuẩn đảm bảo kết quả xét nghiệm chính xác và tin cậy

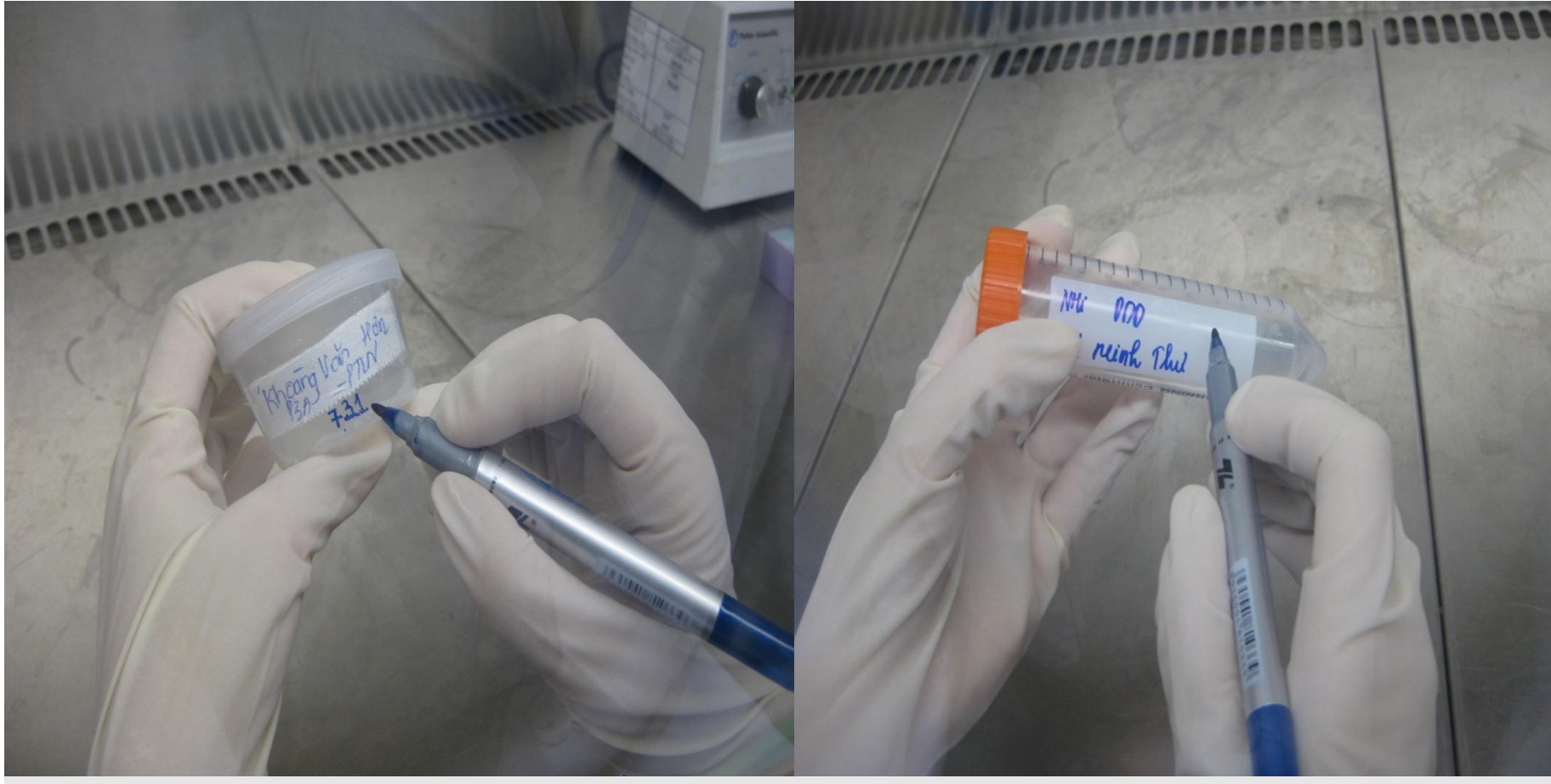
Hướng dẫn lấy bệnh phẩm

- Mẫu tốt nhất phải là đờm được khạc từ phổi ra
- Nước bọt và chất tiết không có giá trị

Các bước thực hiện:

- Tháo răng giả (nếu có), xúc sạch miệng
- Hít vào thật sâu, sau đó thở ra thật mạnh
- Lặp lại 2 – 3 lần
- Tạo cơn ho sâu từ phổi
- Đặt cốc đờm gần miệng để khạc vào

Ghi thông tin BN vào thân cốc đờm/tuýp Falcon

Lấy bệnh phẩm an toàn

- ▶ Hướng dẫn bệnh nhân che miệng khi ho
- ▶ Không lấy bệnh phẩm trong PXN
 - Lấy bệnh phẩm ở ngoài trời hoặc khu lấy đờm có thông khí tốt
 - Nơi ít người qua lại
- ▶ Không đứng đối diện với người bệnh khi khạc đờm

Khu lấy đờm: thông khí tốt

Khu lấy đờm: thông khí tốt

HƯỚNG DẪN LẤY ĐỜM LÀM XÉT NGHIỆM

Đờm lấy từ tổn thương trong phổi Không khạc đờm từ mũi hoặc miệng

1. Hít vào thật sâu
2. Thở ra thật mạnh
3. Hít vào thật sâu, thở ra thật mạnh (lần 2)
4. Hít sâu, thở mạnh lần 3, ho khạc thật sâu từ trong phổi
5. Đặt cốc đờm (đã mở nắp) vào sát miệng, nhả đờm vào cốc. Vặn chặt nắp.
6. Đặt cốc đờm trên bàn. Đặt phiếu xét nghiệm đã đóng dấu của tài vụ vào hộp (treo trên tường). **Không** đặt cốc đờm lên phiếu.

Lưu ý: * Nếu lượng đờm quá ít (< 2ml) và không có chất nhầy mù, làm lại các bước trên để có mẫu đờm đạt chất lượng.
* Bệnh nhân lần lượt vào lấy đờm từng người một.

Bệnh phẩm đờm đạt tiêu chuẩn Bệnh phẩm đờm đạt tiêu chuẩn Bệnh phẩm đờm không đạt tiêu chuẩn

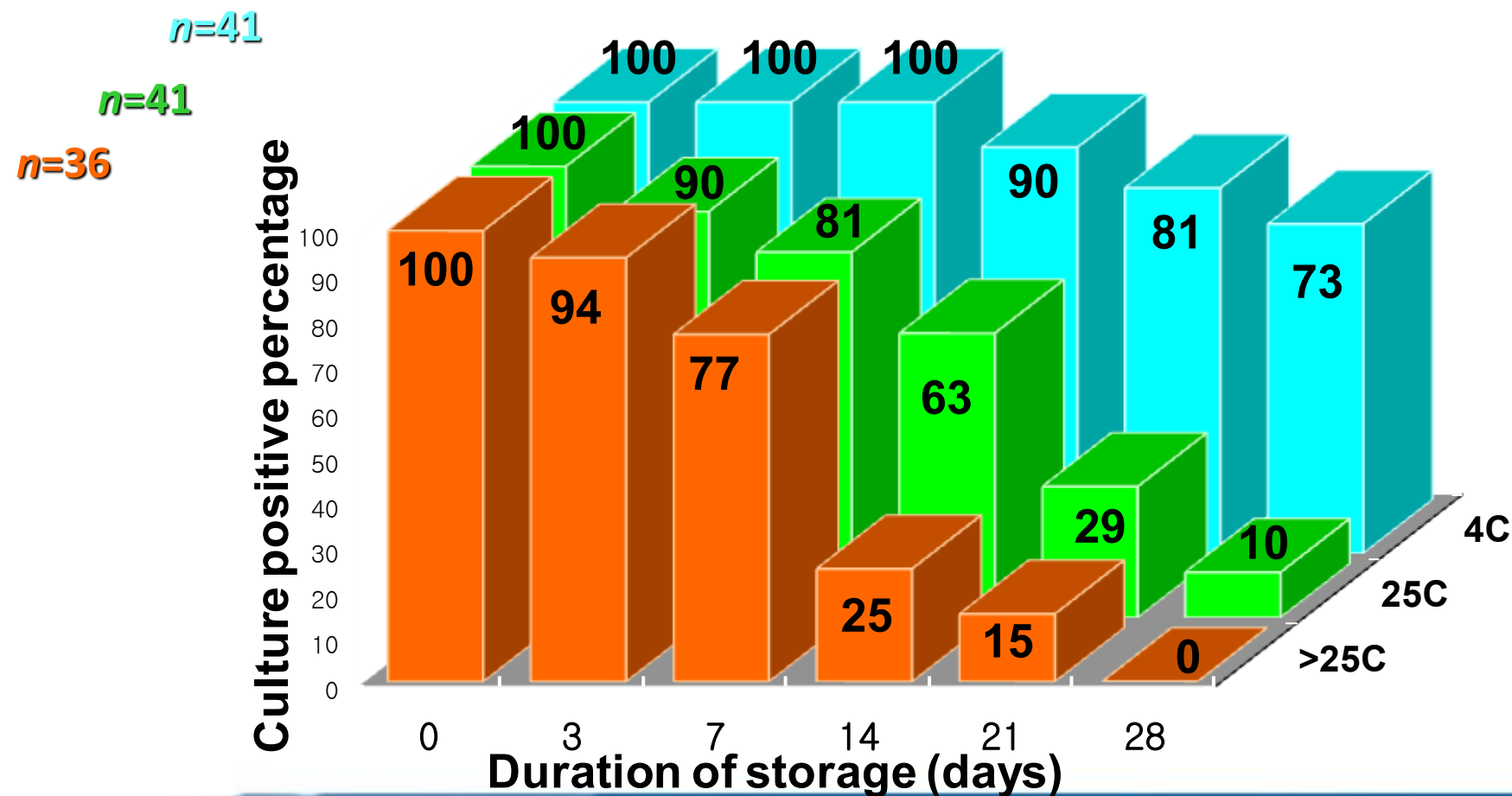
Đờm đạt tiêu chuẩn sẽ chẩn đoán bệnh chính xác!

Bảo quản mẫu

- Cần bảo quản mẫu bệnh phẩm tốt để
 - Giữ cho vi khuẩn lao sống
 - Hạn chế điều kiện tăng sinh các vi sinh vật khác
- Mẫu bệnh phẩm cho nuôi cấy cần chuyển ngay đến khoa xét nghiệm càng sớm càng tốt để thực hiện kĩ thuật.
- Mẫu chưa được nuôi cấy ngay phải bảo quản ở nhiệt độ mát (từ 2 – 8 °C), thời gian tính từ lúc lấy mẫu đến khi nuôi cấy không quá 48 giờ

Cần chuyển mẫu đến PXN càng sớm càng tốt!

Sự sống sót của vi khuẩn lao trong mẫu đờm ở nhiệt độ khác nhau

Bảo quản mẫu

- Tủ lạnh (từ 2 – 8 °C)
- Hộp lạnh và đá khô

Bảo quản mẫu trong trường hợp chưa vận chuyển được ngay. Tổng thời gian từ khi lấy mẫu đến khi XN không quá 48 giờ

Vật liệu đóng gói 3 lớp theo khuyến cáo của WHO

Mô hình đóng gói 3 lớp (CTCLQG)

Lớp thứ nhất: Ống đựng đờm hoặc

chủng nuôi cấy

Lớp vật liệu thấm hút

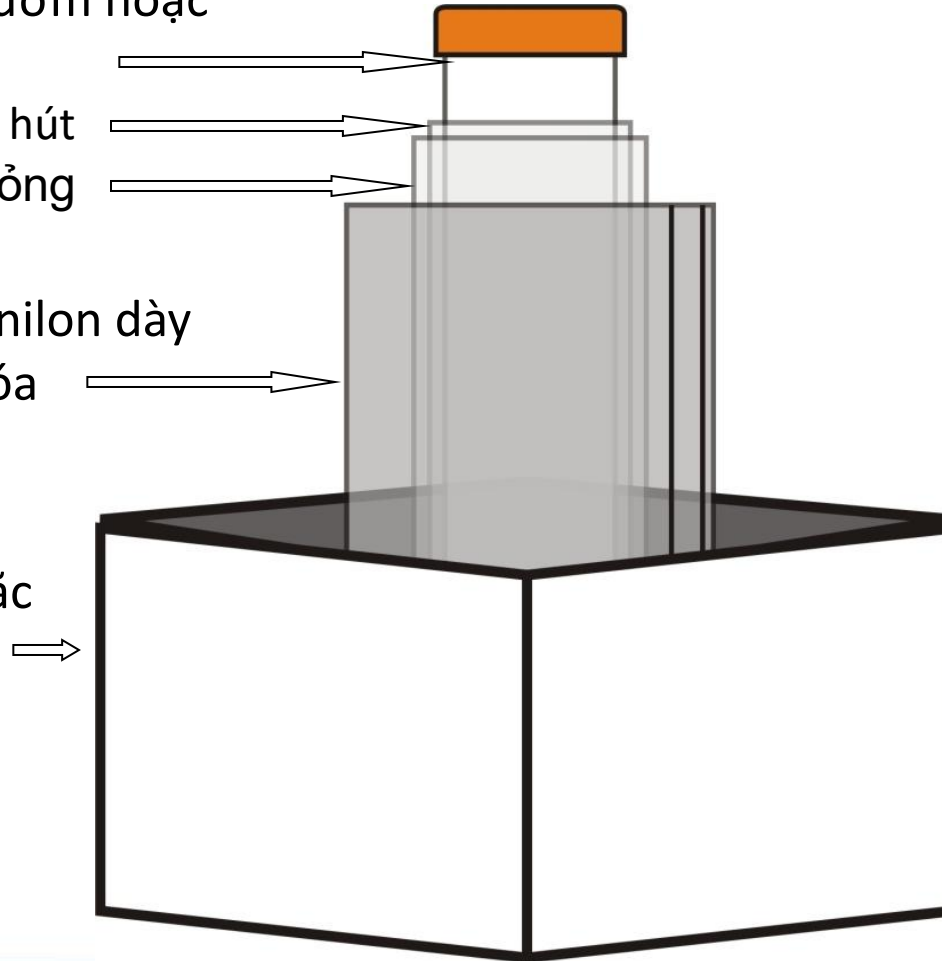
Màng nilon mỏng

Lớp thứ hai: Túi nilon dày

loại có khóa

Lớp thứ ba: Hộp lạnh hoặc

hộp xốp

Vật liệu đóng gói 3 lớp

Lớp thứ nhất: tuýp bệnh phẩm/ống chủng

Các bước đóng gói 3 lớp (1)

Lớp 1. Gói tuýp bệnh phẩm đờm bằng giấy thấm (giấy vệ sinh)

Các bước đóng gói 3 lớp (2)

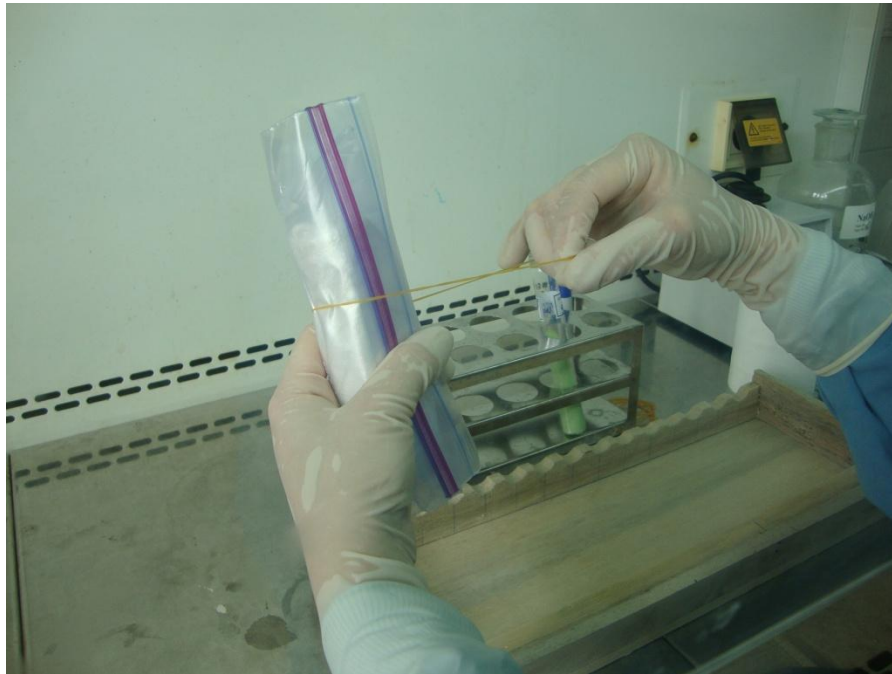
Bao gói bằng màng nilon mỏng

Các bước đóng gói 3 lớp (3)

Lớp 2: Cho vào túi nilon dày loại có khóa

Các bước đóng gói 3 lớp (4)

Buộc bên ngoài bằng dây chun

Các bước đóng gói 3 lớp (5)

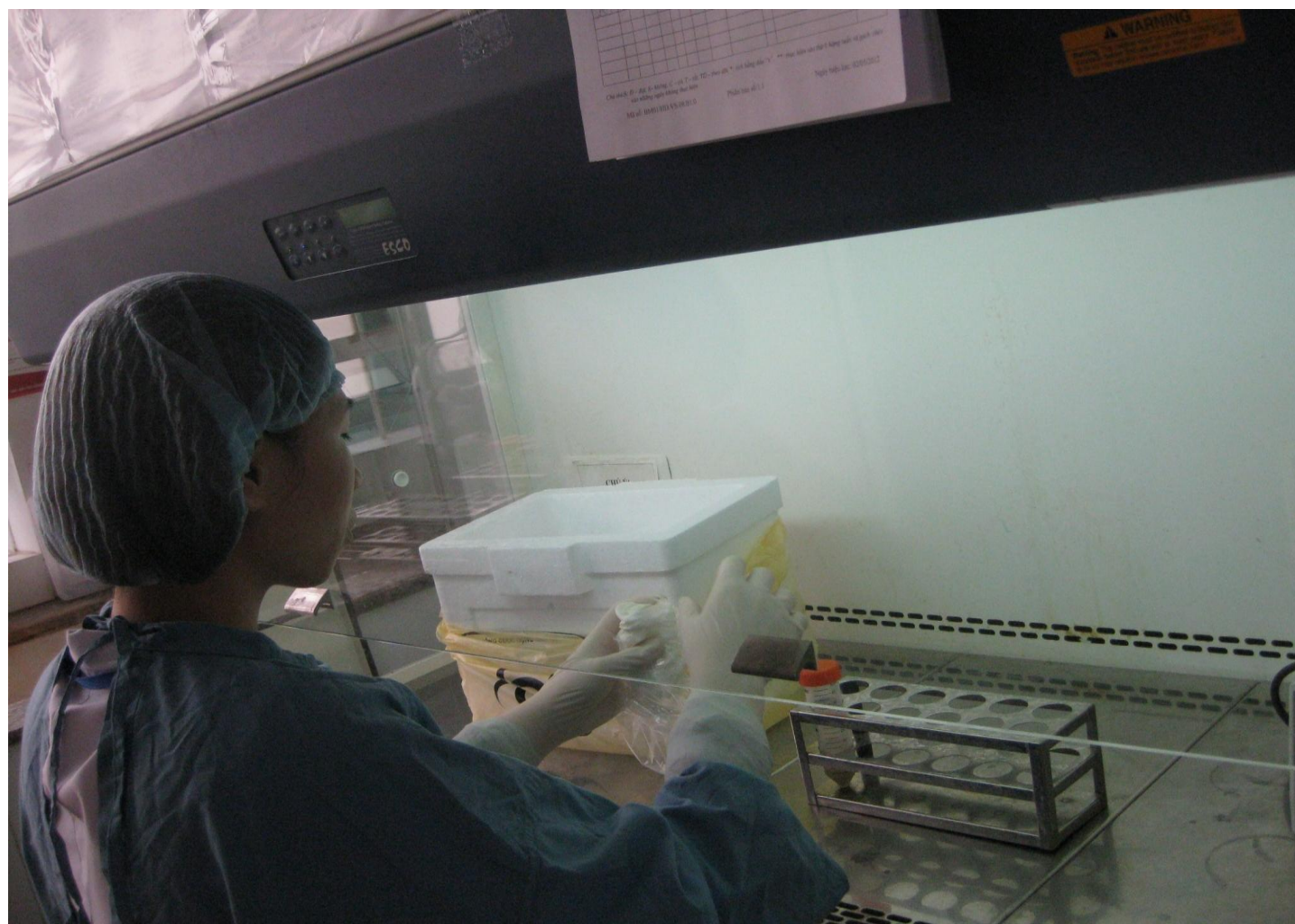
Đặt phiếu XN, DS gửi mẫu vào túi nilon

Các bước đóng gói 3 lớp (6)

Lớp 3 (thùng xốp)

Đặt mẫu trong hộp, đá khô (nếu XN cấy), dán nhãn

BỆNH VIỆN PHỔI QUẢNG TRỊ

Hướng dẫn đóng gói

Vận chuyển mẫu

Chuyển mẫu lên tuyến trên/ PNX tỉnh lân cận làm xét nghiệm:

- Nuôi cấy chẩn đoán lao AFB (-)
- Sàng lọc bệnh nhân lao đa kháng thuốc MDR bằng Xpert, HAIN test.
- Theo dõi bệnh nhân lao kháng thuốc
- Nghiên cứu

Ưu điểm của chuyển mẫu so với chuyển bệnh nhân: hạn chế lây nhiễm khi người bệnh di chuyển bằng phương tiện công cộng (nơi tập trung đông người khu vực thông khí kém)

Loại mẫu vận chuyển:

- Mẫu bệnh phẩm
- Chủng Vi khuẩn sau nuôi cấy

Hình thức vận chuyển mẫu

- Nhân viên vận chuyển bệnh phẩm từ cơ sở đến PXN thực hiện kỹ thuật
- Vận chuyển qua bưu điện (thuận lợi)
 - Chuyên nghiệp
 - Giá thành rẻ

Xử lý sự cố đổ vỡ chất lây nhiễm

Sự cố đổ vỡ chất lây nhiễm xảy ra khi:

- Trước quá trình thao tác kỹ thuật
- Trong quá trình thao tác kỹ thuật
- Sau quá trình thao tác kỹ thuật
- Chuẩn bị mẫu cho vận chuyển
- Trong quá trình vận chuyển
- Khi nhận mẫu

Xử lý sự cố đổ vỡ

- Bình tĩnh, thông báo cho đồng nghiệp, mục đích hạn chế người ở khu lây nhiễm
- Đánh giá mức độ nguy cơ
- Ngăn chặn sự phát tán mẫu lây nhiễm ra không khí và sàn bằng cách phủ giấy thấm hoặc khăn gạt lên vị trí đổ vỡ
- Phủ hóa chất khử khuẩn lao lên khu vực đổ vỡ
- Để ít nhất 30 phút để đủ thời gian khử khuẩn
- Thu dọn vật liệu

Xử lý sự cố đổ vỡ

Cân nhắc về mức độ đổ vỡ:

- Đổ vỡ mẫu là chất lỏng nguy hiểm hơn mẫu đặc
- Đổ vỡ bên ngoài tủ ATSH nguy hiểm hơn trong tủ

Cân nhắc về hạn chế hít phải hạt mù đã phát tán:

- Để tủ ATSH hoạt động bình thường
- Nhân viên đi ra ngoài, đóng cửa phòng 1 – 2 h đợi khí dung lắng xuống

Yêu cầu về bảo hộ lao động khi xử lý sự cố: Khẩu trang N95, găng tay, áo choàng...

Báo cáo về sự cố để tìm hiểu căn nguyên đổ vỡ, biện pháp phòng tránh

Thảo luận

TRÂN TRỌNG CẢM ƠN !

BỆNH VIỆN PHỔI QUẢNG TRỊ